

HOOFDSTUK 1

HET DORP, SCHOTLAND, 1914

Een mooie zomerdag kwam langzaam tot een einde. De zon had de westkant van Loch Aonranachd bereikt en het zou niet lang meer duren voor ze achter de groene heuvels zou verdwijnen. Dit kiezelstrandje was mijn favoriete plek. Tot mijn vijftiende kwam ik hier dagelijks om mijn hoofd leeg te maken, al moest ik door weer en wind gaan. Toch was het alweer een tijd geleden dat ik zoiets moois als deze zonsondergang had mogen bewonderen. Ik maakte namelijk lange dagen in de fabriek waar ik voorheen af en toe als invaller had gewerkt voor Angus, mijn vader. Wanneer hij ziek was, of beter gezegd: wanneer hij te bezopen was om op te komen dagen, stuurde hij mij in zijn plaats, zodat hij zijn werkplek niet kwijt zou raken. Misschien had ik op die dagen minder mijn best moeten doen om mezelf te bewijzen, want door de tevredenheid van de baas, meneer Kirkpatrick, besloot Angus dat ik beter af was in de fabriek dan op school. Niets was minder waar. Ik was bereid om hard te werken en geld te verdienen, ook al waren er hier verder weinig mogelijkheden voor een carrière, maar in een fabriek was ik niet op mijn plek.

We woonden midden in de verlatenheid, in een klein dorp ver van de grote steden, omgeven door eindeloze, onaangeroerde valleien. De verste reis die ik in mijn leven had gemaakt, was naar het dichtstbijgelegen gehucht, en mijn vader zette nooit een stap verder dan het fabrieksterrein dat op loopafstand van het dorp lag. Hij spendeerde zijn vrije uren het liefst in de plaatselijke pub.

Ik wilde iets met mijn leven doen en de wereld zien. Ik wilde iets bereiken waarmee ik een spoor achter kon laten op deze aardbol. Mijn talenten lagen op het artistieke vlak en daarom hoopte ik op een toekomst als musicus. Dat had ik van mijn moeder, alleen koos zij uiteindelijk voor de liefde in plaats van haar carrière voort te zetten. Zij kwam uit de stad, had gestudeerd, gereisd en voordat ze met Angus meekwam hiernaartoe, vele jaren geleden, gaf ze les op het Glasgow Athenaeum. Ze bespeelde verschillende muziekinstrumenten, maar had net als ik een voorliefde voor piano en cello. We deelden een sterke passie voor Frédéric Chopin en Giuseppe Tartini. Iedere avond vulde ze onze woonkamer met de mooiste melodieën en leerde ze me de piano te bespelen. Sinds ze er niet meer was, probeerde ik de leegte in het huis te vullen met mijn eigen pianospel. Ik hoopte ooit net zo goed te worden als zij, maar had nooit publiek om mijn kunnen te bevestigen.

Mijn moeder leerde me ook wat de schoonheid van stilte was en om naar de klanken van de natuur te luisteren. Terwijl ik gehurkt aan de oever van het *loch*^{*} zat, sloot ik mijn ogen en focuste ik me op de rustgevende geluiden om me heen. Vogels zongen hun avondlied en de aangespoelde golven zakten ruisend het grind in. Ik bedacht me dat ik dit in de stad zou moeten missen. De rust, het buitenleven. Toch had ik er alles voor over om mijn passie te volgen. Hoe deze droom verwezenlijkt kon worden, wist ik niet, maar ooit zou ik het dorp verlaten, ooit zou ik een uitweg vinden. Ik zat hier omdat ik eindelijk had besloten dat ik me niet langer de les zou laten lezen door een dronkenlap. Angus zou niet bepalen hoe ik de rest van mijn leven moest leiden.

Onderweg naar het werk had ik in een opwelling de afslag hier-naartoe genomen en ik zat hier al uren, verzonken in gedachten, gravend in mijn brein. Ik wist niet hoe ik mijn leven kon veranderen zonder de hulp van mijn vader, maar ik kon in ieder geval beginnen met hem te overtuigen dat ik op school hoorde te zitten. Dit waren misschien wel de belangrijkste jaren van mijn leven, de jaren waarin ik keuzes moest maken en stappen vooruit moest zetten. Vandaag zou ik hem in alle ernst vertellen hoe ik over de situatie dacht en hem voorstellen dat hij me een kans zou geven om meer te kunnen zijn dan een simpele dorpsjongen uit de Hooglanden.

De hemel begon oranje te kleuren en de warmte van de laaghangende zon gloeide op mijn bleke wangen. Ik snoof kalm de frisse buitenlucht op, maar werd uit mijn gedachten gehaald door het geluid van knisperende steentjes. De schrik sloeg me om het hart toen ik doorkreeg dat er iemand achter me stond. Ik kwam langzaam en met knakkende, doorgezeten knieën omhoog, maar durfde me nog niet om te draaien, bang dat Angus mij was komen zoeken. Zojuist had ik nog bedacht wat ik tegen hem zou zeggen en dat zou ik vol overtuiging doen, maar op dit moment werd ik overmeesterd door steken van angst. Angst voor zijn woorden, voor zijn reactie. Waarom was ik niet gewoon naar het werk gegaan?

‘Douglas McMorro,’ klonk een oude, vriendelijke stem.

Alle spanning en narigheid vielen van me af toen ik besepte dat het mijn beschermengel was die achter me stond. Opgelucht blies ik mijn ingehouden adem uit. ‘Grootvader ...’ zei ik met een zucht. Ik keerde me om en glimlachte toen ik zijn innemende gezicht zag. In de schaduw van zijn pet fonkelden zijn doordringende, grijsblauwe ogen. Hij droeg altijd diezelfde pet met een

bijpassende corduroy broek en liep met een houten wandelstok. Ik ging naar hem toe om hem te ondersteunen. ‘Komt u bij me zitten. Ik kan wel wat goed gezelschap gebruiken.’

Hij keek twijfelachtig om, alsof hij bang was dat er op hem gelet werd. Misschien had er wel iemand alarm geslagen omdat ik niet op het werk was verschenen, of had Angus hem gevraagd mij naar huis te sturen, maar daar besloot ik niet naar te vragen. Misschien wist hij nog van niets. Hij twijfelde kort, maar al gauw trok hij een ondeugende grijns en liet hij zich door mij naar de oever begeleiden. ‘Goed dan.’

Ik hielp hem om plaats te nemen op de rand van de oude roeiboort die hier altijd aan de waterkant lag, en ging zelf op de grond zitten, blij dat hij er was en dit moment met me wilde delen.

‘Ik wist dat ik je hier zou vinden,’ zei hij, vooroverleunend op zijn stok.

‘Waar is Nelly?’ vroeg ik verbaasd.

‘Ik krijg haar het huis niet uit sinds ze weet dat er vlees op het menu staat. Ha!’

Mijn ogen vormden zich tot spleetjes toen ik naar hem lachte.

‘Wat een vredig uitzicht, nietwaar?’ zei hij, genietend van de zachte bries die langs ons heen ging. ‘Dit is mijn favoriete moment van de dag. Als de lucht oranje kleurt door de ondergaande zomerzon en de avondgeuren opwaaien.’

Even genoten we van de stilte en de wilde schoonheid om ons heen. Even leken al mijn zorgen te zijn verdwenen. Dat effect had grootvader Dawson op me. Bij hem voelde ik me altijd prettig en kon ik mezelf zijn. Bij hem voelde ik me thuis.

‘Er is een groot feest gaande op het pleintje. Mevrouw Clarke is vijftig geworden dit jaar,’ vertelde hij. ‘Zou je niet zeggen,

trouwens.’

‘Ik weet het,’ zei ik op vlakke toon. Ik was nooit echt dol op feesten en bleef liever weg van drukte. Er was niets waarvan ik zo kon genieten als van deze plek en de energie die ze me gaf. Alleen zijn of in het gezelschap van mijn grootvader, dat was genoeg voor mij. Hij was de enige uit mijn omgeving met wie ik diepgaande gesprekken kon voeren. We spraken over literatuur, geschiedenis; we filosofeerden over het leven, het lot, het hiernaams, het heelal. Van alles eigenlijk. Ik keek naar hem op en had bewondering voor hem dat hij na de dood van zijn vrouw en dochter nog steeds zo vol levenslust zat. Hij was een sterk mens. Een goed mens. En ik kon veel van hem leren.

‘Misschien is het goed om eens wat plezier te maken, Dougie,’ zei hij.

Hij had gelijk, maar de behoefte om me onder de mensen te mengen, was er niet. Op deze momenten was ik het gelukkigst, omringd door drukte misschien wel het ongelukkigst.

‘Te veel mensen,’ antwoordde ik met een vertrokken gezicht. ‘Niemand zal mijn afwezigheid opmerken. Ik blijf liever hier.’

‘Je mag best genieten van het leven, hoor. Daar is niets mis mee.’

‘Ik heb geen drank of drukte nodig om te genieten, grootvader.’

‘Ongelooflijk. Je bent net je moeder,’ liet hij me met een ingetogen glimlach weten. Hij straalde altijd als een zonnetje als hij aan haar dacht.

Ik was blij dat hij zijn herinneringen aan haar met me deelde, ondanks de innerlijke pijn die hij probeerde te verbergen. Het gemis van zijn dochter kwam regelmatig naar boven, toch leek

hij zijn verdriet diep te hebben weggestopt. Het zat er natuurlijk wel, alleen toonde hij het nooit waar ik bij was, alsof hij in mijn bijzijn niet zwak over wilde komen.

‘Loch Aonranachd,’ ging hij verder. ‘Zo noemde ze het. Het Meer van Eenzaamheid. Ze hield van deze plek.’ Hij keerde zich naar mij toe en hield zijn blik op me gericht. Het was alsof hij mijn ziel kon zien. Woorden waren nooit nodig om hem te laten weten wat er door mijn hoofd ging. Hij slaakte een zachte, meelevende zucht voordat hij verderging. ‘En je vader ook, weet je. Hij en Elizabeth namen je hier als kleine jongen vaak mee naar toe.’

Ik keek weg, uit ongemak. Hij had het over de oude Angus. Ik kon me nog wel herinneren dat we hier vroeger als gezin kwamen, maar ik had hem al heel lang niet bij het meer gezien. We deden nooit meer iets samen, zelfs eten niet. De oude Angus was met mijn moeder het graf in gegaan en was zo goed als dood.

Mijn grootvader zag me denken. ‘Ja, *lad*. Ik hoop dat niemand je ooit verteld heeft dat het leven eerlijk is, want dat is het niet. *It’s a sair ficht for half a loaf*. We kunnen slechts proberen er het beste van te maken. Verlies hoort nu eenmaal bij het leven. En de beste lessen halen we uit tegenslag. Sommige mensen zetten een knop om of zoeken een uitweg om hun verdriet draaglijk te maken, maar daardoor verlies je jezelf. We worden pas echt sterker door de pijn toe te laten en erop te vertrouwen dat alles op zijn plek zal vallen. Wat er ook gebeurt, probeer licht te zien in de duisternis, Douglas, juist daar waar anderen dat niet kunnen.’

Mijn grootvader begreep me. Hij kende me door en door. Zonder zijn steun en liefde was ik misschien wel net zo bitter als Angus geworden. En dat was echt het laatste wat ik wilde.

Toen het laatste restje van de zon achter een heuveltop verdween, deed ik een wens: ik wenste dat ik mijn eigen weg kon gaan, dat ik op zoek kon gaan naar mijn eigen bestemming, waar het geluk op me wachtte.

‘Weet je wat je zal opbeuren?’ begon mijn grootvader, terwijl hij een wankele poging deed om overeind te komen. ‘Lamskotelletten, vers van de slager. Ha! Kom op.’

Ik lachte om zijn vrolijkheid en hielp hem rechtop. We keerden de schilderachtige lucht de rug toe en liepen de schemering in. Door het hoge gras, langs het kabbelende beekje en over het stenen bruggetje wandelden we naar de cottage, die in de verte te zien was. Het huis stond op een licht hellende heuvelrug met uitzicht over het water. Aan de andere zijde van de heuvel stonden nog een paar huizen en daarachter lagen boerderijen. Vanaf hier was het een halfuurtje lopen naar het dorpscentrum, waar ik met Angus woonde.

Onderweg merkte ik dat mijn grootvader verdwaalde rotsblokken en stenen ontweek om zijn benen zo min mogelijk op te hoeven tillen. Lopen ging hem steeds moeilijker af door de slijtage van zijn knieën. Ik maakte me altijd zorgen over hem, omdat hij oud was en zo afgelegen woonde. Gelukkig kwam zijn buurvrouw regelmatig bij hem op bezoek om voor hem te koken.

Eenmaal binnen werden we enthousiast verwelkomd door Nelly, grootvaders speelse bouwvier. ‘Hé, *las*,’ zei ik toen ik neerhurkte om haar aan te halen. Ze legde haar zware poot op mijn bovenbeen en likte mijn wang. ‘Jaja, ik ook van jou.’

Grootvader lachte binnensmonds. Hij hing zijn jas op en liep door naar de open keuken om de maaltijd te bereiden. Hij had het vlees al in een pannetje gedaan en op het aanrecht lag brood.

‘Ik rammel,’ zei hij en hij zette het gas aan.

‘Anders ik wel! Laat me u helpen, grootvader,’ zei ik terwijl ik me naar de besteklade haastte om de tafel te dekken.

‘Steek eerst de haard maar aan, Dougie. Het koelt af, vind je niet?’

Voor Schotse begrippen was het een warme zomer, toch kon het in de avond nog best fris zijn, vooral in dit tochtige, stenen stulpje.

Mijn grootvader zat inmiddels en ik zette net de laatste pan op tafel toen de deur plotseling met een harde knal opensloeg. We schrokken allebei en ik voelde de glimlach van mijn gezicht verdwijnen.

Als een donderwolk beende Angus naar binnen. Hij zag er verslonsd uit en aan zijn bevuilde werkkleding te zien, had hij een zware dag achter de rug. Ik kon uit zijn houding niet direct opmaken of hij vermoeid was of dat hij gedronken had, waarschijnlijk beide, maar ik wist wel zeker dat hij razend was.

Ik leek helemaal niet op mijn vader. Ik was langer dan hij, slungelig, en zag altijd zo wit dat mensen vaak dachten dat ik ziek was. Mijn haar was eerder zwart dan bruin en ik had dezelfde blauwe ogen als mijn moeder. Angus was klein voor een man en je kon aan hem zien dat hij een verstokte roker was, maar zwak kwam hij niet over en dat was hij ook niet. Hij had altijd iets hards over zich, ook als hij niet boos was. Wat karakter betreft zou je niet zeggen dat we familie waren.

‘O, Angus,’ sprak mijn grootvader kalm, ‘is alles in orde?’ Hij greep naar zijn stok en stond voorzichtig op. ‘Je kunt bij ons aanschuiven als je wilt.’

‘Jij,’ zei mijn vader op een hatelijke toon en met zijn vinger

wijzend naar mij. Het kwam eruit als een grom. Hij nam geen tijd om zijn modderige schoenen te vegen en kwam met grote stappen op me af lopen alsof hij van plan was om me bij de kraag te grijpen en mee naar huis te sleuren. Misschien had hij dat ook wel gedaan als mijn grootvader niet beschermend naast me was komen staan. ‘Waar heb je de hele dag rondgehangen?’ vroeg hij toen hij zo dichtbij stond dat zijn neus de mijne bijna raakte. Zijn grote donkerbruine ogen waren strak op me gericht en leken in het schaarse licht in de cottage bijna zwart.

Mijn mond opende zich om te spreken, maar er kwam enkel een geluid uit alsof mijn keel werd dichtgeknepen. Zo voelde het ook. Zijn woede was verstikkend.

‘Och, laat die jongen toch.’

Toen keerde hij zich naar mijn grootvader, die zeker een kop groter was dan hij. ‘En jij,’ snauwde hij.

‘Goeie genade. Iets wat ik gedaan heb, Angus?’ vroeg mijn grootvader rustig, alert, en niet van plan zich te laten domineren door de verwilderde weduwnaar van zijn dochter. ‘Hmm?’

Angus, bezopen of niet, had maar een kort lontje, waardoor dorpelingen liever uit zijn buurt bleven. Als hij echt kwaad was, zoals nu, leek hij wel een dolle hond die totaal geen controle had over zichzelf: verblind en in staat om ernstige schade aan te richten.

Ik wenste dat ik aan hem kon ontsnappen.

‘Je doet het nu, op dit moment,’ antwoordde hij met zijn kaken op elkaar geklemd. ‘Waarom verwen je hem zo? Je weet dat hij me vandaag had moeten helpen in de fabriek.’

‘Ik geef hem slechts een beetje van de zorg die hij nodig heeft.’

‘Je weerhoudt die lamzak van zijn plichten. En ik kan zelf wel

voor mijn zoon zorgen. Ik weet wat hij nodig heeft.’

Mijn grootvader schudde licht zijn hoofd. Hij sprak misschien nooit kwaad over Angus, maar ik zag aan hem dat hij hem op dit moment verafschuwde. Toch vertrok zijn vriendelijke gezicht amper. ‘Zijn plichten,’ zei hij. ‘Hij is nog maar een jongen en hij werkt zich een ongeluk, voor jou. Laat hem liever naar school gaan. Je zou hem een kans moeten geven om zichzelf te ontwikkelen.’

‘En wie gaat dat betalen, ouwe?’ vroeg mijn vader geërgerd, waarna er een stilte volgde. Hij knikte, en snoof kort. ‘Bovendien, wie voor een dubbeltje geboren is, wordt nooit een kwartje. Stamp zijn kop niet zo vol met die onzin van je. Straks krijgt hij nog waanideeën.’

Mijn grootvader bleef hem strak aankijken, met die heldere ogen van hem.

Angus werd daar zichtbaar ongemakkelijk van. Zijn donkere blik vervaagde en hij keek verward weg. Dat had hij soms ook bij mij, uit het niets. Daarom was hij soms moeilijk in te schatten. Zijn ogen werden glazig en het leek alsof hij van binnenuit verscheurd werd door een intense somberheid. Niemand kon zo troosteloos kijken als hij. Hoe graag ik ook wilde dat hij weg zou gaan, het was triest om hem zo te zien en ik had op de een of andere manier toch met hem te doen.

‘Hij gaat aan het werk, net als de andere jongens. Hij is verdomme al zestien jaar,’ zei hij uiteindelijk met een frons, waarmee hij zijn kwetsbaarheid probeerde te maskeren. Hij schraapte zijn keel, rechtte zijn rug en vond de controle terug. Voordat hij ging, richtte hij zich nog een keer tot mij. ‘Ik verwacht je thuis vanavond. En morgen lopen we samen naar het werk.’

Op weg naar de deur stootte hij zich tegen een meubelstuk. ‘Verdomme!’ brulde hij. Na die uitbarsting wierp hij ons een gegeneerde en bijna hulpeloze blik toe.

Toen ik weer naar mijn grootvader keek, drukte zijn gezicht medeleven uit. ‘O, Angus ... alsjeblieft,’ zei hij. ‘Kom met ons eten en laat het allemaal even rusten. Maak het jezelf toch niet zo moeilijk.’

Even dacht ik dat hij bij zou draaien, maar de uitnodiging maakte hem nog ongemakkelijker. Natuurlijk bleef hij niet. Het was al jaren geleden dat ik samen met hem aan tafel had gezeten. Zijn antwoord was een grimmige uitdrukking op zijn gezicht, waarna hij naar buiten liep en de deur achter zich dicht sloeg, zo hard dat er een schilderijtje van de muur viel.

De knal ging dwars door me heen en ik kon alleen maar stokstijf blijven staan. Ik probeerde wat er zojuist was gebeurd een plek te geven en bedacht me dat ik hier nooit aan zou kunnen wennen. En dit was ook zeker niet de eerste keer dat hij zo bot tegen grootvader Dawson had gedaan. Gelukkig pakte hij de draad altijd gauw weer op, maar hij was een oude man en ik was bezorgd. Angus zou hem nog eens een hartverzakking bezorgen.

Zijn hand greep mijn schouder vast, alsof hij mijn gedachten kon horen. ‘Maak je geen zorgen, *laddie*,’ zei hij. ‘Kom. Laten we lekker gaan eten.’

Natuurlijk kreeg ik geen hap meer door mijn keel, hoe gek ik ook was op lamsvlees en hoeveel honger ik ook had, maar ik deed mijn best voor mijn grootvader. Ik kon moeilijk weggaan na de herrie die mijn vader geschopt had. Toen hij zijn buik rond had gegeten, een glas rode wijn achter de kiezen had en ik het gevoel

had dat ik hem alleen kon laten, besloot ik naar huis te gaan.

Eenmaal buiten werd ik verrast door prachtige glinsteringen in de verte, zachte golfjes op het *loch* die oplichtten in het duister. Dit was een mooie dag; het enige wat er een schaduw over had geworpen, was het gedrag van Angus.

Helder maanlicht verlichtte mijn pad door de velden. Ik kon mijn eigen schaduw zien op het donkergroene gras. Schapen verzamelden zich als kleine wolkjes op de heuveltoppen en omdat het zomer was, stonden de werkpaarden op het land. Verder was er rondom mij geen leven te bekennen. Ik was alleen. Helemaal alleen.

Halverwege keerde ik me naar de maan die in mijn rug scheen. De witgele bol stond helder aan de hemel en was mooi rond. Het zag ernaar uit dat ik vandaag voor de tweede keer een wens mocht doen. Dat vond ik, tenminste. Het klinkt misschien gek, maar de vollemaan leek mij altijd veel energie en de beste ideeën te geven. Deze avond was dat eens niet het geval en wist ik niet wat te doen behalve iets te wensen, net zoals ik dat deed bij het zien van de ondergaande zon of een vallende ster. ‘Een wens, Douglas, doe een wens,’ mompelde ik in mezelf. ‘Nou, als ik geen liefde kan krijgen, hoop ik dat mijn vader op zijn minst in zal zien dat ik zoveel meer kan zijn dan de jongen die hij denkt te kennen. Geef me een kans om mezelf te bewijzen en ergens een stempel op te drukken.’

In het dorp was het ook stil. Iedereen had zich in zijn huis gesloten en vermoeide arbeiders genoten van een pint in de pub. Ik keek door het raam naar binnen. Angus, die meestal als stamgast aan de bar zat, was er niet.

Eenmaal thuis trof ik hem in de keuken aan. Hij leunde op

het aanrecht en schonk een glas whisky in. Ik stapte met opgetrokken schouders naar het midden van de ruimte en bleef daar als een houten pop staan. ‘Hoi vader,’ probeerde ik op een vriendelijke toon te zeggen.

Hij zweeg en keek niet op of om.

‘Gaat het met je?’ vroeg ik voorzichtig.

‘Gaat het?’ begon hij terwijl hij de fles met een harde knal op het aanrecht zette. ‘Ik heb me het lazarus gewerkt en mezelf de hele dag afgevraagd waar jij uithing.’

‘Sorry.’

‘Sorry?’ Hij nam een slok en wierp me een wazige blik toe. ‘Sorry zal ons niet helpen. Het wordt tijd dat je volwassen wordt en verantwoordelijkheid neemt. Dit zijn moeilijke tijden voor iedereen, Douglas. Je bent niet alleen op de wereld.’

Ik wist dat hij het meende. En hij zou ongetwijfeld voor de zoveelste keer beginnen over onze financiële problemen. Wat Angus betrof lag de schuld altijd bij een ander. Meestal bij mij. Maar vandaag had ik mezelf beloofd veranderingen aan te brengen in mijn leven en dat begon bij hem. Het kostte me veel moeite en ik had eigenlijk de energie niet meer om een discussie te voeren, maar ik besloot het niet langer uit te stellen en zou zeggen wat ik te zeggen had. ‘Wat? Ben je serieus?’ vroeg ik, terwijl ik gedurfd een stap naar voren deed. Ik keek hem strak aan, alsof hij me niets kon maken. Hij keek meteen weg om de confrontatie te vermijden. Ik ging namelijk zelden tegen hem in. ‘Wanneer dringt het eens tot je door dat jij degene bent die alles erger maakt? Ik ben hier het probleem niet, hoor. Goed, ik zal verantwoordelijkheid nemen. Voor mezelf. Vanaf nu maak ik mijn eigen keuzes en ik zal een manier vinden om een onafhankelijk leven te kunnen

leiden.’

‘Ik denk dat ik maar doe alsof ik dat niet gehoord heb,’ zei hij, waarna hij de inhoud van zijn glas in één teug achteroversloeg en gespannen naar het keukenkastje bleef staren.

‘Precies wat ik dacht. Je wilt de waarheid niet horen. Best. Doe maar waar je goed in bent en verstop je voor de realiteit.’ Ik durfde eigenlijk niet verder te gaan, maar het was niet genoeg, en ik kón niet stoppen. Ik moest er nog een schepje bovenop doen. ‘En weet je, je kunt alles wel proberen weg te drinken, maar aan de echte wereld zul je nooit ontsnappen. Tenzij je jezelf op een dag in je whisky verdrinkt en ergens in de goot sterft. Of is dat soms wat je wilt?’

Mijn vader confronteren was één ding, hem kwetsen was echter nooit mijn bedoeling geweest. En nu had ik hem pijn gedaan, dat voelde ik. Voordat hij kon reageren, haastte ik me naar mijn zolderkamer, waar ik van plan was te blijven totdat ik de voordeur dicht zou horen gaan, totdat hij zichzelf voor de zoveelste keer in zelfmedelijden zou gaan onderdompelen in de kroeg.

Angus kwam nooit boven, zelfs niet als hij boos op me was. Meestal was hij te zat om de trap op te lopen, laat staan het zoldertrapje te beklimmen. Hij viel regelmatig op de bank in slaap, verzonken in zijn eigen eenzame wereld. Mijn kamer was mijn veilige plek, waar ik verzonk in mijn eenzame wereld.

Ik keek om me heen, naar mijn spullen. Ik had niet veel, maar ik had ook niet veel nodig. Wat ik had, was me dierbaar, zoals kleine prulletjes die ik als kind in elkaar had geknutseld, een schilderijtje van het *loch* en boeken. Stapels en stapels boeken, en ze lagen altijd verspreid door de hele kamer. Verder stonden er een bed, een gammel bureautje en een kledingkast. Ook had ik een eigen was-

HOOFDSTUK 2

tafeltje en daarboven hing een spiegel waar een barst in zat.

Het hele huis stond nog vol met spullen van mijn moeder. Eigenlijk was alles van haar en hadden we nooit iets weggedaan. Daar was ik blij om.

Ik keek naar mijn spiegelbeeld en zag dat ik alweer vermagerd was. Mijn kleren hingen altijd slobberig om me heen en zonder mijn bretels zakte elke broek van mijn kont af. Er zaten vlekken op mijn overhemd en er zat vuil onder mijn nagels. Deze keer niet van het werk in de fabriek, maar van een dag in de natuur. Ik had een hekel aan vieze handen en draaide gauw de kraan open om ze te wassen.

De voordeur sloeg dicht.

Als Angus van huis was, schoof ik vaak achter de piano, die beneden in de woonkamer stond. Ik keek naar mijn knokkelige vingers die op de toetsen rustten en begon een ballade van Chopin te spelen, een van die stukken die zo goed bij mijn melancholieke karakter pasten. Een muzikale samenvatting van mijn leven dat een voorspoedige start had, plotseling veranderde in chaos en vervolgens leidde naar het monotone bestaan dat Angus me toewenste. Een samenraapsel van mijn emoties, met pieken en dalen. De melodieën namen me ook mee naar betere plekken. Plekken die enkel in mijn hoofd bestonden, zoals de perfecte toekomst die ik voor ogen had als concertpianist. Muziek was mijn manier om mijn gedachten te verzetten. Muziek was mijn ontsnapping.

Angus was kennelijk vergeten dat we vandaag samen naar het werk zouden lopen. Hij was zelfs eerder vertrokken dan ik. Ik ging niet graag naar de fabriek, maar in plaats van dwars te liggen en te staken, zoals ik dat gisteren gedaan had, besloot ik maar gewoon te gaan. Ik had toch niets nuttigs te doen en door het suffe werk kon ik mijn gedachten verzetten zonder dat ik iets verkeerd deed. Daarbij voelde ik me schuldig over wat ik gisteren tegen hem had gezegd. Ik hoopte dat hij mijn kwetsende woorden vergeten was.

In de namiddag deed ik nog wat boodschappen voor mijn grootvader, want het was marktdag en hij was slecht ter been. Het pleintje stond vol kraampjes en ik wurmde mezelf tussen de mensen door met grote papieren zakken in mijn armen. Het viel me op dat er steeds meer militairen rondliepen. Dat had waarschijnlijk te maken met de paardenveiling die vanmorgen had plaatsgevonden. Boeren verdienden goudgeld aan de paarden die zij aan officieren en rijkelui verkochten.

Gelukkig was het land nog onaangeraakt door de oorlog met Duitsland. De kranten stonden vol met narigheid op het Europese vasteland, maar het leed ging vooralsnog voorbij aan de mensen hier in het dorp. Sinds kort hingen er overal wervingsposters en was het postkantoor een rekruteringsbureau geworden voor mannen en jongens die wilden vechten voor koning en vaderland. Boven de ingang wapperde statig een Britse vlag.

Ik voerde thuis al een strijd en hield me eigenlijk niet zo bezig met wat er allemaal gaande was in de wereld. Mijn grootvader